

Polemika, diskusijski članek
UDK 347.77:343.533.6(497.4)

Varstvo pred ponaredki: ZIL–ZVK–ZVNPP ali vse?

ANDREJKA GRLIČ,
glavna tržna inšpektorica
Republike Slovenije

1. Uvod

V pravnem sistemu Slovenije je še vedno pogosta miselnost, da je treba vsa področja – če ne vsa, pa vsaj večino – urediti s predpisi in z delovanjem represivnih nadzornih inštitucij (v nadaljevanju inšpekcij) zagotoviti njihovo spoštovanje. In to na vseh področjih. V razmerjih med podjetjem in potrošnikom, v katerih se želi zaščititi potrošnika kot šibkejšo stranko, je vključitev inšpekcij morda še sprejemljiva. Na žalost je miselnost o nujnosti urejanja obljagijskih razmerij s pomočjo inšpekcij prisotna tudi v razmerju med podjetjema, ki sta dejansko enako večji stranki in imata možnost svoje pravice zaščititi v sodnem postopku.

V prispevku se bom dotaknila varstva pravic industrijske lastnine. Temeljni zakon, ki ureja to področje, je Zakon o industrijski lastnini (v nadaljevanju ZIL-1).¹ Zanimivo je, da ZIL-1 že v 1. členu povsem jasno in nedvoumno pove, da je s tem zakonom urejen postopek za podelitev in registracijo pravic industrijske lastnine ter sodno varstvo v primeru kršitve. Zakaj to poudarjam?

V zadnjem letu na Tržnem inšpektoratu RS namreč opažamo neobičajno velik pripad prijavi imetnikov znamk oz. njihovih zastopnikov, ki zahtevajo upravno in prekrškovno ukrepanje Tržnega inšpektorata RS po Zakonu o varstvu konkurence (v nadaljevanju ZVK).²

¹ Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1, Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo in 100/13).

² Zakon o varstvu konkurence (ZVK, Uradni list RS, št. 18/93, 56/99, 110/02).

2. Varstvo pravic v luči ZIL-1

V prispevku bo največ pozornosti namenjene varstvu znamk, čeprav pravice industrijske lastnine vključujejo tudi patent, dodatni varstveni certifikat, model in geografske označbe. Kot znamka se lahko registrira kakršenkoli znak ali kakršnakoli kombinacija znakov, ki omogočajo razlikovanje blaga ali storitev enega podjetja od blaga ali storitev drugega podjetja in jih je mogoče grafično prikazati, kot so besede, črke, številke, figurativni elementi, tridimenzionalne podobe, vključno z obliko blaga ali embalaže in kombinacije barv kot tudi kombinacija znakov. Pravica, ki izhaja iz znamke, daje imetniku izključno pravico do njene uporabe, kakor tudi, da je upravičen preprečiti tretjim osebam, ki nimajo njegovega soglasja, da bi jo uporabljale v gospodarskem prometu (42. člen ZIL-1).

V 47. členu ZIL-1 so posebej naštetе oblike znamke in okoliščine, v katerih tretjim osebam zaščitene znamke ni dovoljeno uporabljati brez soglasja imetnika, in sicer:

- katerikoli znak, ki je enak znamki, za enako blago ali storitve, ki so obseženi z znamko;
- katerikoli znak, pri katerem zaradi njegove enakosti ali podobnosti z znamko in enakosti ali podobnosti blaga ali storitev, obseženih z znamko in znakom, obstaja verjetnost zmede v javnosti, ki vključuje verjetnost povezovanja med znakom in znamko;
- katerikoli znak, ki je enak ali podoben znamki za blago ali storitve, ki niso podobne tistim, ki so obseženi z znamko, če ima znamka v Republiki Sloveniji ugled in če bi uporaba takega znaka brez upravičenega razloga izkoristila ali oškodovala značaj ali ugled znamke.

Prepoved neupravičene uporabe pomeni med drugim prepoved:

- opremljanja blaga ali njegove embalaže z znakom;
- ponujanja blaga, označenega s tem znakom, njegovega dajanja na trg ali skladiščenja v te namene oz. ponujanja ali oskrbovanja s storitvami pod tem znakom;
- uvoza ali izvoza blaga pod tem znakom;
- znaka na poslovni dokumentaciji in v oglaševanju.

V primerih, ko imetnik pravic meni, da so mu kretene pravice iz naslova znamke, ima možnost:

- da s tožbo na sodišču zahteva, da se prepovedo kršenje in bodoče kršitve;
- da se odpokličejo predmeti kršitev iz gospodarskih tokov z upoštevanjem interesov dobrovernih tretjih oseb;
- da se odstrani stanje, ki je nastalo s kršitvijo, ter da se nepreklicno odstranijo predmeti kršitve iz gospodarskih tokov;
- da se uničijo predmeti kršitev in sredstva kršitev, ki so izključno ali pretežno namenjena ali se uporabijo za kršitev in so v lasti kršilca;

- da se tožniku prepustijo predmeti kršitve proti plačilu proizvodnih stroškov;
- da se sodba objavi.

Poleg tega ima imetnik pravic tudi pravico zahtevati povrnitev škode, ki mu je bila povzročena z neupravičeno uporabo blagovne znamke (121. člen ZIL-1).

Ne smemo prezreti tudi instituta začasne odredbe iz 123. člena ZIL-1, po določbi katerega sodišče predlagatelju lahko izda začasno odredbo v zavarovanje nedenarnih terjatev. Seveda ob izpolnjeni predpostavki, da je bila predlagateljeva pravica kršena oz. da grozi dejanska nevarnost, da bo ta kršena, za kar mora predlagatelj predložiti sodišču dokaze.

Menim, da je s določbami ZIL-1 področje registracije znamke in varstva pravic, ki vključuje tudi izdajo začasne odredbe, zgledno urejeno in da imetnikom pravic ponuja zadostno stopnjo varstva.

3. Zakon o varstvu konkurence

Kot ostanek preteklosti, pa čeprav povsem preživet, je v slovenskem pravnem redu še vedno v veljavi tudi ZVK. Od leta 1993, odkar velja, je bil večkrat spremenjen in večinoma razveljavljen z Zakonom o varstvu potrošnikov (ZVPot)³ in Zakonom o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1).⁴ Do danes je od celotnega zakona ostal 13. člen, ki prek generalne klavzule definira pojem nelojalne konkurence in primeroma navaja nekatere od možnih oblik dejanj nelojalne konkurence.

ZVK določa, da se kot dejanje nelojalne konkurence šteje dejanje podjetja pri nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katerim se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu. To je t. i. generalna klavzula, ki mora biti izpolnjena, da lahko govorimo o nelojalni konkurenci. Poleg tega je v deveti alineji 13. člena kot primer dejanja nelojalne konkurence določena tudi neupravičena uporaba imena, firme, znamke ali katere druge oznake drugega podjetja, ne glede na to, ali je drugo podjetje dalo soglasje, če se s tem ustvari ali utegne ustvariti zmeda na trgu.

Za nadzor nad dejanji nelojalne konkurence je pristojen Tržni inšpektorat RS, ki mora poleg prekrškovne sankcije (30. člen ZVK), in sicer izreka 12.518,77 EUR globe (še en ostanek preteklosti, saj je globa še vedno predpisana v tolarjih), v skladu z 28. členom ZVK na lastno

³ Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot, Uradni list RS, št. 98/2004 – UPB2, 126/2007, 86/2009, 78/2011, 38/2014, 19/2015).

⁴ Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1, Uradni list RS, št. 36/2008, 40/2009, 26/2011, 87/2011, 57/2012, 39/2013 – odl. US, 63/2013 – ZS-K in 33/2014).

pobudo ali na predlog tožeče stranke začasno prepovedati dejanja, za katera je vložena tožba zaradi nelojalne konkurence ali ovadba zaradi tega dejanja.

Prav na tej točki pridemo do jedra problema, ki kaže na neprimernost takšne zakonske ureditve. V 22 letih, kolikor je od sprejetja ZVK, je prišlo do številnih sprememb v organizaciji in pooblastilih tako nadzornih organov kot tudi sodišč.

Leta 1993, ko je začel veljati ZVK, so bila dejanja nelojalne konkurence opredeljena kot gospodarski prestopki in na tej podlagi so tržni inšpektorji pri sodišču vlagali ovadbe za gospodarske prestopke, hkrati pa so do odločitve sodišča, ki je odločalo o gospodarskem prestopku, z upravno odločbo začasno prepovedali dejanje nelojalne konkurence.

Leta 2000 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških (ZP-L),⁵ ki je razveljavil do tedaj veljavni Zakon o gospodarskih prestopkih (ZGP),⁶ tako da so se dejanja nelojalne konkurence od takrat naprej obravnavala kot prekršek. S smiselno uporabo določil ZP-L se je praksa tržnih inšpektorjev spremenila. Namesto ovadb za gospodarske prestopke so vlagali predloge za uvedbo postopkov o prekršku pri sodniku za prekrške ter z upravno odločbo začasno prepovedovali dejanje nelojalne konkurence.

Leta 2005 so inšpektorji s popolnoma novim Zakonom o prekrških (ZP-1)⁷ postali prekrškovni organ, kar pomeni, da je odločanje v upravnem in prekrškovnem postopku v celoti prešlo nanje. S tem, ko je Tržni inšpektorat RS postal tudi prekrškovni organ, je začasna prepoved dejanja nelojalne konkurence (izdaja upravne odločbe) do odločitve pristojnega organa (izdaja prekrškovne odločbe) postala nesmiselna.

ZVK ni sledil spremembam, saj so v njegovih določilih še vedno omenjeni gospodarski prestopki in ovadbe. Zato je takšna ureditev postala neprimerna in ustvarja zmedo. To je očitno zlasti v luči novejših sodnih praks, ki tržne inšpektorje dejansko sili v pravno sporna ravnanja in postopke. V novejši sodni praksi je namreč zavzeto stališče, da tržni inšpektorji pri izdaji upravne odločbe, s katero začasno prepovejo dejanja, za katera je vložena tožba, nimajo pravice ugotavljati zakonskih elementov nelojalne konkurence, temveč je vložena tožba že zadostna podlaga za izrek začasne prepovedi.

S tem se pojavijo dvomi o inšpektorjevi samostojnosti, kot jo določajo 4. člen Zakona o inšpekcijskem nadzoru (ZIN)⁸ in osnovna načela Zakona o splošnem upravnem postopku

⁵ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških (ZP-L, Uradni list RS, št. 31/2000).

⁶ Zakon o gospodarskih prestopkih (Uradni list SFRJ, št. 10/1986 – uradno prečiščeno besedilo, 74/1987, 57/1989, 83/1989, 3/1990, Uradni list RS, št. 55/1992 – ZVDK, 66/1993 – ZVDK-A, 13/1995 in 31/2000 – ZP-L).

⁷ Zakon o prekrških (ZP-1, Uradni list RS, št. 7/2003).

⁸ Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN, Uradni list RS, št. 43/2007 – UPB1, 40/2014).

(ZUP).⁹ Načelo materialne resnice (8. člen ZUP) določa, da je v postopku treba ugotoviti resnično dejansko stanje in v ta namen ugotoviti vsa dejstva, ki so pomembna za zakonito in pravilno odločbo. Načelo proste presoje dokazov (10. člen ZUP) določa, da je uradna oseba, pooblaščenca za vodenje in odločanje, dolžna na podlagi vestne in skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj ter po svojem prepričanju oceniti, kdaj so določena dejstva dokazana, in da odločitev temelji samo na njih. Navsezadnje pa je kršeno tudi načelo samostojnosti pri odločanju (12. člen ZUP).

Nekritično izdajanje odločb nedvomno povzroči veliko gospodarsko škodo, še posebej v primerih različnih odločitev upravnega sodišča in sodišča v civilnih postopkih.

Zanimivi so judikati sodišč.

V sodbi Upravnega sodišča iz leta 2011 je tako navedeno: »Besedilo druge alineje drugega odstavka 28. člena ZVK je takšno, da ga ni mogoče razlagati drugače, kot da organ tržne inšpekcije mora izdati ukrep začasne prepovedi dejanja, če je za to dejanje vložena tožba zaradi dejanja neloyalne konkurence ali ovadba zaradi tega dejanja, kar pomeni, da za izdajo tega ukrepa pristojni organ ni pristojen predhodno ugotavljati obstoja zakonskih elementov neloyalne konkurence. Bistveno je, da je tožba vložena zaradi dejanja, ki ga je pristojni organ začasno prepovedal, in bistveno je, da je tožba ali ovadba vložena zaradi neloyalne konkurence.«¹⁰

Starejša sodna praksa je zagovarjala drugo stališče. Tako je v sodbi Vrhovnega sodišča RS iz leta 2003 zavzeto stališče: »V ZVK pa ni določbe, ki bi zapovedovala dolžnost ukrepanja tržne inšpekcije po drugi alineji drugega odstavka 28. člena ZVK ob vsaki podani tožbi oz. ovadbi. Zato velja tudi za ta izrekanja tega ukrepa splošno načelo, ki sicer velja za inšpekcijski nadzor, in sicer, da se ta opravlja z namenom varovanja javnega interesa ter interesov pravnih in fizičnih oseb in v obsegu, ki je nujen.«¹¹

Ob vsem tem se glede na različno sodno prakso¹² postavlja vprašanje, ali je inšpektor dolžan kritično presojati navedbe v tožbi ali pa bi moral upravno odločbo izdati nekritično, brez ugotavljanja elementov neloyalne konkurence, čeprav v prekrškovnem postopku mora ugotavljati obstoj prekrška glede na podane elemente kršitve. Takšna nekonsistentnost med upravnim in prekrškovnim delom zakona je zato pravno nevzdržna in zahteva temeljito prenovu zakona. To lahko privede do absurdne situacije, ko tržni inšpektor kot pooblaščenca uradna oseba za vodenje prekrškovnega postopka ugotovi, da niso izpolnjeni zakonski elementi neloyalne

⁹ Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP, Uradni list RS, št. 24/2006 – UPB2, 126/2007, 65/2008, 8/2010, 82/2013).

¹⁰ Sodba Upravnega sodišča RS III U 371/2011.

¹¹ Sodba Vrhovnega sodišča IUp 1065/2003.

¹² Sodba Upravnega sodišča RS II U 498/2011, sodba Vrhovnega sodišča RS X Ips 1301/2006.

konkurence, in ne nadaljuje postopka za kaznovanje prekrška, vseeno pa mora izdati začasno prepoved ravnanja podjetja do zaključenega civilnega sodnega postopka. Izdana začasna prepoved pomeni, da podjetje ne sme več opravljati določene dejavnosti, kar mu lahko povzroči nepopravljivo škodo, če sodišče (navadno po večletnem sodnem postopku) ugotovi, da ni šlo za dejanje nelojalne konkurence. Ker so civilni sodni postopki dolgotrajni, lahko nekritično izdana začasna prepoved pripelje celo do likvidacije ali stečaja gospodarskega subjekta, ki mu je očitano dejanje nelojalne konkurence.

Poleg možnosti povzročitve velike gospodarske škode, če se ugotovi, da začasno prepovedano dejanje ni bilo dejanje nelojalne konkurence, so zaznane tudi postopkovne vrzeli.

Kako postopati v primerih zlonamernih tožb? Tukaj gre predvsem za primere, ko podjetje z namenom, da začasno onemogoči poslovanje konkurenčnega podjetja, vloži tožbo in poda zahtevo na Tržni inšpektorat RS, ki mora v skladu z novejšo sodno prakso nekritično izdati upravno odločbo, s katero začasno prepove dejanje nelojalne konkurence.

Kako postopati v primeru, ko je zavezanec, ki mu je očitano dejanje nelojalne konkurence, prenehal s takšnim ravnanjem že v času postopka pred izdajo upravne odločbe, prijavitelj pa tožbe ni umaknil? Ali to pomeni, da mora tržni inšpektor vseeno izdati odločbo o prepovedi?

V primerih, ko bi tržni inšpektor izdal odločbo na podlagi vložene tožbe in bi zavezanec nato sicer spremenil svoje nastopanje na trgu na način, ki ne bi več pomenil nelojalne konkurence, tržni inšpektor ne bi mogel odpraviti začasne prepovedi, če prijavitelj hkrati ne bi umaknil tožbe.

Začasna prepoved z izdajo upravne odločbe, kot je zdaj urejena v ZVK, ima naravo začasne odredbe, ki jo tožnik lahko doseže tudi na sodišču, pri katerem je vložena tožba zaradi dejanja nelojalne konkurence. V skladu z Zakonom o izvršbi in zavarovanju (ZIZ)¹³ sodišče izda začasno odredbo, če so izpolnjeni zakonsko določeni pogoji (izkazana verjetnost obstoja dejanja, nastanek težko popravljive škode ipd.).

Zakaj se tožniki za to možnost ne odločajo? Menim, da za to obstajata dva razloga.

Sodišča niso naklonjena izdaji začasnih odredb, saj se zavedajo odgovornosti, ki bi jo nosila, če bi se v nadaljnjem postopku izkazalo, da ne gre za dejanje nelojalne konkurence, in bi nasprotna stran uveljavljala odškodninski zahtevek. Drugi razlog pa leži v dejstvu, da so postopki pred Tržnim inšpektoratom RS brezplačni, medtem ko je za vse postopke na sodišču treba plačati.

¹³ Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ, Uradni list RS, št. 3/2007 – uradno prečiščeno besedilo, 93/2007, 37/2008 – ZST-1, 45/2008 – ZArbit, 28/2009, 51/2010, 26/2011, 17/2013 – odl. US, 45/2014 – odl. US, 53/2014 in 58/2014 – odl. US).

Na področju znamk je pogosto napačno mnenje uvoznikov, da je z določbami ZVK mogoče zaščititi njihov status ekskluzivnega uvoznika določenega blaga za določeno področje. V preteklosti smo obravnavali nekaj tovrstnih zahtev, ko so podjetja trdila, da konkurenčno podjetje trži ponaredke, in to utemeljevali le s svojim položajem ekskluzivnega uvoznika. To je eden od primerov, v katerih nikakor ni mogoče govoriti o obstoju dejanj nelojalne konkurence, temveč gre za civilno razmerje med proizvajalcem in podjetji, vključenimi v trgovsko verigo.

Po sedemletnem opozarjanju Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo kot resornega ministrstva, da veljavna arhaična ureditev ZVK ni primerna in da je nujna sprememba, so narejeni prvi koraki. Upamo, da v pravo smer.

4. Zakon o varstvu potrošnikov pred nepošteno poslovno prakso

V zvezi z varstvom pravic velja omeniti še en predpis iz pristojnosti Tržnega inšpektorata RS. To je Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (ZVPNPP),¹⁴ ki kot nepošteno poslovno prakso določa ravnanja in opustitve podjetij v razmerju do potrošnikov. Za nepošteno poslovno prakso zakon šteje tudi zavajajočo poslovno prakso, ki vsebuje napačne informacije in je neresnična, ter poslovno prakso, če kakorkoli, vključno s celotno predstavitvijo, zavaja ali bi utegnila zavajati povprečnega potrošnika, četudi je informacija točna glede enega ali več naštetih elementov, ter v vsakem primeru povzroči ali bi utegnila povzročiti, da povprečen potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je sicer ne bi sprejel. Med zavajajoče poslovne prakse, ki v vseh okoliščinah veljajo za nepošteno, se šteje tudi ravnanje podjetja, ki izdelek, podoben izdelku drugega proizvajalca, predstavlja tako, da namerno zavaja potrošnika v prepričanje, da je izdelek proizvedel ta proizvajalec, čeprav to ni res.

Ko inšpektor ugotovi, da podjetje uporablja nepošteno poslovno prakso, mu z odločbo prepove uporabo takšne poslovne prakse, če presodi, da bi lahko povzročila oškodovanje potrošnikov, ne glede na obliko krivde podjetja, prav tako pa takšno ravnanje pomeni prekršek, ki se kaznuje z globo.

5. Boj proti ponaredkom tudi z drugimi oblikami nadzora

5.1. Delo na črno

Veliko prijav domnevnih kršitev prejme Tržni inšpektorat RS zaradi vse večje prodaje ponaredkov, ki poteka predvsem prek različnih socialnih omrežij. Take primere sta v preteklosti nadzorna organa, tržni inšpektorat in davčna uprava, obravnavala kot delo na črno – šušmar-

¹⁴ Uradni list RS, št. 53/2007.

stvo. Po novem Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC-1)¹⁵ od 18. 8. 2014 nadzor opravlja samo Finančna uprava RS.

5.2. Varnost proizvodov

Pogosto se pojem ponaredek enači s pojmom nevaren proizvod. Nevaren ali neskladen proizvod¹⁶ je vsak proizvod, ki v normalnih ali predvidljivih pogojih uporabe lahko povzroči poškodbo uporabnika. Enačenje pojmov ponaredek in nevaren proizvod ni primerno, saj je lahko proizvod, ki je ponaredek, varen, in obrnjeno. Seveda pa obstaja večja verjetnost, da je proizvod, ki je ponaredek, sočasno tudi nevaren, že zato, ker je praviloma izdelan v ne-higieničnih razmerah, uporabljene so manj kakovostne sestavine, transportne poti so daljše ipd. Naloga vsake države je, da čim bolj zagotovi, da takšno blago ne pride na njen trg. Na Tržnem inšpektoratu RS smo pristojni za večino direktiv novega pristopa, ki določajo pogoje za promet neprehrambnih proizvodov, zato v skladu z letnim načrtom preverjamo skladnost proizvodov in jih v primeru neskladnosti umaknemo z trga. To pomeni, da se lahko umaknejo tudi ponaredki, ki so nevarni proizvodi.

5.3. Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003

Izjemno učinkovit način boja proti ponaredkom je vsekakor Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov¹⁷ (v nadaljevanju Uredba). Carinski organi lahko ukrepajo zoper blago, pri katerem obstaja sum kršitve pravice intelektualne lastnine. Če carinski organ sumi, da so z blagom kršene pravice intelektualne lastnine, ga to zadrži in o tem obvesti deklaranta (domnevnega kršitelja) in imetnika pravice. Nadaljnji postopek je odvisen od deklaranta. Če se ta strinja z uničenjem, se blago uniči pod carinskim nadzorom na stroške imetnika pravice, sicer pa mora imetnik pravice pred sodiščem dokazati, da so bile njegove pravice kršene.

Imetniki pravic lahko preventivno pred carinskimi organi vložijo zahtevo za carinsko ukrepanje, s katero posredujejo čim več podatkov o samem blagu in okoliščinah, na podlagi katerih se carinskim organom lahko ustvari sum, da je pri blagu kršena katera od pravic intelektualne lastnine. Če carinski organi pri opravljanju svojih nalog odkrijejo blago, za katero sumijo, da

¹⁵ Uradni list RS, št. 32/2014.

¹⁶ Zakon o splošni varnosti proizvodov (ZSVP-1, Uradni list RS, št. 101/2003), Zakon o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti (ZTZPUS-1, Uradni list RS, št. 17/2011).

¹⁷ Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003 z dne 22. 7. 2003 o carinskem ukrepanju zoper blago, glede katerega obstaja sum, da krši določene pravice intelektualne lastnine, in o ukrepih, ki jih je treba sprejeti zoper blago, glede katerega je ugotovljeno, da je kršilo take pravice.

bi bila pri njem lahko kršena kakšna pravica intelektualne lastnine, lahko takšno blago začasno zadržijo, o čemer obvestijo imetnika pravice in posestnika blaga. V času zadržanja blaga, največ 10 dni, se mora imetnik pravice odločiti, ali bo vložil tožbo zaradi kršitve pravice, posestnik blaga pa, ali bo vztrajal pri tem, da blago ne krši pravice intelektualne lastnine. Od tega so odvisni nadaljnji ukrepi carinskih organov. Če imetnik pravice vloži tožbo, se blago zaseže do pravnomočne odločitve sodišča, po pravnomočnosti sodbe o ugotovljeni kršitvi pravice pa se praviloma uniči. Če pa je imetnik pravice na sodišču neuspešen, se blago sprosti. Obstaja tudi t. i. skrajšani postopek, ki omogoča uničenje blaga tudi brez sodne odločitve, in sicer, če posestnik blaga ne odgovori na obvestilo carinskih organov o začasnem zadržanju ali če se posestnik blaga in imetnik pravice tako dogovorita.

Bistvo celotne uredbe je v aktivnem ravnanju imetnika pravice! Te aktivnosti so določene v 5. členu Uredbe,¹⁸ v katerem je od imetnika pravic zahtevano, da nadzornemu organu predloži

¹⁸ Člen 5 Uredbe:

1. Imetnik pravice lahko v vsaki državi članici v pisni obliki zaprosi pristojni carinski oddelek za ukrepanje carinskih organov, če je blago najdeno v eni od situacij iz člena 1(1) (zahteva za ukrepanje).
2. Vsaka država članica določi carinski oddelek, pristojen za prejetje in obdelavo zahtev za ukrepanje.
3. Če obstajajo sistemi za elektronsko izmenjavo podatkov, države članice spodbujajo imetnike pravic, naj zahteve vlagajo po elektronski poti.
4. Če je vlagatelj zahteve imetnik blagovne znamke Skupnosti ali pravice iz modela Skupnosti, zlahtniteljske pravice Skupnosti ali označbe porekla ali geografske označbe ali geografskega poimenovanja, zaščitene v Skupnosti, lahko poleg tega, da zahteva ukrepanje carinskih organov v državi članici, v kateri je taka zahteva vložena, zahteva tudi ukrepanje organov ene ali več drugih držav članic.
5. Zahteva za ukrepanje mora biti napisana na obrazcu, določenem v skladu s postopkom iz člena 21(2); vsebovati mora vse podatke, ki so potrebni za to, da carinski organi zlahka prepoznajo zadevno blago, in še zlasti:
 - (i) točen in natančen tehnični opis blaga;
 - (ii) vse specifične informacije, ki bi jih imetnik pravice utegnil imeti glede vrste ali vzorca goljufije;
 - (iii) ime in naslov kontaktne osebe, ki jo imenuje imetnik pravice.

Zahteva za ukrepanje mora vsebovati tudi izjavo, ki jo od vlagatelja zahteva člen 6, in dokazilo o tem, da je vlagatelj imetnik pravice v zvezi z zadevnim blagom.

V situaciji, opisani v odstavku 4, morajo biti v zahtevi za ukrepanje navedeni država članica ali države članice, v katerih se zahteva carinsko ukrepanje, ter imena in naslovi imetnika pravice v vsaki od zadevnih držav članic.

V informacijo je treba posredovati tudi katere koli druge informacije, če so imetniku pravice znane, in sicer:

- (a) vrednost izvirnega blaga pred obdavčitvijo na zakonitem trgu v državi, v kateri je vložena zahteva za ukrepanje;
 - (b) kraj, kjer se blago nahaja, ali kraj, kamor naj bi bilo poslano;
 - (c) podrobne podatke za identifikacijo pošiljke ali embalaže;
 - (d) pričakovani dan prihoda ali odhoda blaga;
 - (e) uporabljeno prevozno sredstvo;
 - (f) identiteto uvoznika, izvoznika ali imetnika blaga;
 - (g) državo ali države proizvodnje in trgovske poti;
 - (h) tehnične razlike, če so znane, med avtentičnim in sumljivim blagom.
6. Zahtevati je možno tudi podatke, ki so specifični za vrsto pravice intelektualne lastnine iz zahteve za ukrepanje.

vse informacije, ki so potrebne za identifikacijo blaga. Ne sme se prezreti, da imetnik pravic najbolj pozna svoje blago in edini lahko trdi, kaj je ponaredek in kaj ne. Izjemno pomemben je 6. člen Uredbe,¹⁹ po katerem mora imetnik pravic priložiti izjavo, s katero prevzema odgovornost do oseb, vpletenih v posamezno zadevo, če bi se naknadno ugotovilo, da blago ne krši nobene pravice intelektualne lastnine. Imetnik pravice v tej izjavi poda tudi soglasje, da bo nosil vse stroške, ki nastanejo pri zadržanju blaga pod carinskim nadzorom in pri naknadnem uničenju pod carinskim nadzorom.

6. ZIL-1 in/ali ZVPNPP

Leta 2007 je bil sprejet ZVPNPP, ki vsebinsko pokriva tudi dejanja nelojalne konkurence v razmerju do potrošnika (B2C). Zaradi tega dejstva Tržni inšpektorat RS večji del ukrepov izreče na podlagi ZVPNPP, na podlagi ZVK pa večinoma ukrepa po prijavi konkurenčnih podjetij. To pomeni, da se 13. člen ZVK v praksi večinoma uporablja le za razmerja med podjetji (B2B). Pri tem se postavlja vprašanje o potrebnosti državnega nadzora (upravno in prekrškovno varstvo), saj gre za spore v razmerjih med gospodarskimi subjekti, ki se praviloma rešujejo v civilnih sodnih postopkih, in s tem tudi obstoja ZVK. Sodno varstvo in izdajo začasne odredbe sicer ureja že ZIL-1.

Spori med gospodarskimi subjekti (B2B) bi se morali reševati izključno v civilnih sodnih postopkih, kamor po svoji naravi tudi spadajo. Potrošniki in njihove pravice pa bodo še zmeraj zaščiteni v okviru ZVPNPP.

Ne smemo namreč pozabiti, da samo imetniki pravic lahko presodijo, ali gre v konkretnem primeru za ponaredek ali ne. Tržni inšpektorji tega znanja nimajo, zato v vseh primerih, ko

7. Pristojni carinski oddelek po prejemu zahteve za ukrepanje obdela zahtevo in vlagatelja v pisni obliki uradno obvesti v 30 delovnih dneh po njenem prejemu.

Imetniku pravice se ne zaračuna strošek za pokritje upravnih stroškov, ki nastanejo z obravnavo zahteve.

8. Če zahteva ne vsebuje obveznih informacij, naštetih v odstavku 5, se lahko pristojni carinski oddelek odloči, da zahteve za ukrepanje ne obravnava: v tem primeru navede razloge za svojo odločitev in poda informacije o pritožbenem postopku. Zahtevo je možno ponovno vložiti šele tedaj, ko je pravilno izpolnjena.

¹⁹ Člen 6 Uredbe

1. Zahtevam za ukrepanje je treba v skladu z nacionalnim pravom priložiti izjavo imetnika pravice, ki jo je možno podati v pisni ali v elektronski obliki, s katero prevzema odgovornost do oseb, vpletenih v situacijo iz člena 1(1), za primer, da je postopek, sprožen v skladu s členom 9(1), prekinjen zaradi dejanja ali opustitve imetnika pravice, ali če je naknadno ugotovljeno, da zadevno blago ne krši nobene pravice intelektualne lastnine.

Imetnik pravice v tej izjavi poda tudi soglasje, da bo nosil vse stroške, ki v skladu s to uredbo nastanejo pri zadržanju blaga pod carinskim nadzorom v skladu s členom 9 oziroma členom 11.

2. Kadar je zahteva vložena v skladu s členom 5(4), imetnik pravice v izjavi poda soglasje, da bo poskrbel in plačal za vse potrebne prevode; ta izjava velja za vsako državo članico, v kateri se uporablja odločba, s katero se ugotovi zahtevi.

prejmejo prijavo o prodaji ponaredkov, ki so označeni z znamko, pozovejo imetnika znamke ali njegovega zastopnika, da sproži postopke za zaščito svojih pravic. Enako situacijo pozna Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov, kjer je od aktivnega ravnanja imetnika pravice odvisno, ali se bodo ponaredki znašli na trgu ali ne.

ZVK in ZIL-1 prizadetemu imetniku oba omogočata, da s tožbo v pravnem postopku zahteva prepoved nadaljnjih dejanj nelojalne konkurence, uničenje predmetov in vzpostavitev prejšnjega stanja, če je to mogoče, ter javno objavo sodbe (26. člen ZVK in 121. člen ZIL-1). Poleg tega lahko imetnik na podlagi obeh zakonov zahteva odškodnino po pravilih obligacijskega prava (27. člen ZVK in 121. člen ZIL-1). Zakaj potem potrebujemo dva zakona?

V primerih, ko na Tržnem inšpektoratu RS prejmemo prijavo ali na trgu zasledimo prodajo blaga, označenega s podobno (ne identično) znamko, kot je registrirana, uvedemo postopek v skladu z ZVPNPP.

7. Sklep

Zaščita pravic intelektualne lastnine je ena prednostnih nalog ne samo v EU, temveč vsepovsod po svetu. Učinkovito uveljavljanje pravic intelektualne lastnine je bistveno tudi za zaščito zdravja in varnosti državljanov. Poleg tega se moramo zavedati, da je dobiček od prodaje ponaredkov namenjen tudi za financiranje nezakonitih dejavnosti, kot sta nezakonita trgovina s prepovedanimi drogami ali z orožjem in financiranje terorizma.

Kaj lahko stori vsak od nas? Prvi korak je, da spremenimo miselnost, da z nakupom ponaredkov nekaj prihranimo in da so tudi ponaredki dobri. Nadaljnji korak pa je uporaba institutov, ki jih že zdaj ponuja zakonodaja.